Pobrane z czasopisma Annales N - Educatio Nova **http://educatio.annales.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 10:50:20

WYDAWNICTWO UMCS

ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN – POLONIA

VOL. XI SECTIO N 2026

ISSN: 2451-0491 • e-ISSN: 2543-9340 • CC-BY 4.0 • DOI: 10.17951/en.2026.11.13-16

Wprowadzenie*

Introduction

Współczesny dyskurs naukowy obecny w środowisku akademickim Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie charakteryzuje się dynamicznym przewartościowaniem dotychczasowych narzędzi badawczych i metodologii. Jest to bezpośrednia odpowiedź na rozwój technologii cyfrowych, przewrót ekologiczny oraz rekonfigurację kanonów kulturowych. Przegląd naukowy zamieszczony w 11. numerze czasopisma *Annales UMCS. Sectio N – Educatio Nova* stanowi wielokierunkową, interdyscyplinarną syntezę badań z zakresu literaturoznawstwa, językoznawstwa, dydaktyki, kulturoznawstwa oraz nauk ścisłych. Jego zasadniczym celem jest zrozumienie współczesnych form podmiotowości, sposobów komunikacji w dobie algorytmizacji oraz nowych praktyk odbioru tekstów kultury. Zgromadzony materiał badawczy pogrupowano w trzy główne, wzajemnie uzupełniające się obszary problemowe: (1) transformacje dydaktyczne oraz cyfrowe wyzwania edukacyjne, (2) rekonfiguracja kanonu literackiego i ewolucja form narracyjnych, (3) intersemiotyczne, psychologiczne i filozoficzno-społeczne wymiary twórczości oraz reprezentacji.

Pierwszy obszar analiz skupia się na istotnych przekształceniach procesów kształcenia pod wpływem technologii cyfrowych, rozwoju generatywnej sztucznej inteligencji oraz palącej potrzeby reagowania na kryzys klimatyczny. Temat wyzwań stojących przed dydaktyką akademicką w epoce sztucznej inteligencji podejmują Hind Sabour El Alaoui i Adil Tamim poprzez reewaluację roli i tożsamości badacza-dydaktyka akademickiego, podkreślając przy

* Korekty językowej obu wersji dokonała dr Paulina Koniuch, Uniwersytet Warszawski.

Pobrane z czasopisma Annales N - Educatio Nova **http://educatio.annales.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 10:50:20

tym pilną potrzebę ustawicznego kształcenia kompetencji cyfrowych w modelu nauczania hybrydowego. Problem złożonej interakcji podmiotu z generatywną sztuczną inteligencją na gruncie edukacji polonistycznej i infoetyki rozważa Monika Szabłowska-Zaremba, wskazując na mechanizmy algorytmiczne zniekształcające widzialność lektur, zjawisko plagiatu generatywnego oraz rozmycie granic autorstwa, a jednocześnie postulując konieczność wdrożenia jasnych ram etyczno-poznawczych. Z kolei Amel Maouchi porównuje teorię produktywności tekstowej Julii Kristevej z możliwościami dużych modeli językowych, dowodząc, że algorytmy są zdolne do generowania jedynie powierzchniowego fenotekstu, podczas gdy subwersywny genotekst wymaga świadomej, hybrydowej interakcji człowieka z technologią. W kontekście nauczania języków obcych Ferit Kilickaya opowiada się za krytyczną refleksją nad badaniami korpusowymi i odejściem od statycznych zasobów na rzecz starannie wybranych, multimodalnych zbiorów danych w epoce generatywnej sztucznej inteligencji. Klaudia Gajewska uzasadnia celowość integracji autentycznych zadań językowych ze wsparciem głosowym asystentów sztucznej inteligencji (takich jak ChatGPT czy Gemini) w procesie kształcenia mediacji językowej w polskim systemie szkolnictwa. Mirosław Wobalis bada przemiany w czytaniu form cyfrowych oraz kryzys czytania liniowego. Proponuje model cyfrowych kompetencji lekturowych (CKL) jako kompleksową odpowiedź na „cichy bunt" uczniów oraz fragmentaryczność nowych mediów. Małgorzata Gajak-Toczek w kluczu hermeneutycznym analizuje pomocniczą rolę narzędzi cyfrowych w interpretacji takich lektur szkolnych jak *Dziady, cz. III* oraz *Lalka*. Odmienne, proekologiczne kierunki w dydaktyce wyznacza Dariusz Piechota, recenzując monografię Magdaleny Ochwat dotyczącą przełamania marazmu antropocenu i wdrażania założeń symbiocenu na lekcjach języka polskiego. Natomiast Eliza Krotke formułuje założenia zielonej glottodydaktyki i analizuje podręczniki językowe pod kątem ich potencjału w budowaniu świadomości środowiskowej. Dopełnienie tego obszaru stanowią badania empiryczne Agnieszki Iwaszko nad pisemną recepcją i poziomem zrozumienia złożonej poezji Cypriana Kamila Norwida przez uczniów szkół technicznych oraz raport z badań pilotażowych Weroniki Szewczyk, w którym autorka wykazuje, że wielozmysłowe nauczanie abstrakcyjnych pojęć matematycznych (na przykładzie teorii przestrzeni metrycznych) znacząco zwiększa rozumienie pojęciowe i podnosi efektywność uczenia się.

Drugi obszar tematyczny obejmuje transformację tradycyjnych form literackich, odczytywanie kodów kulturowych oraz dynamiczną ewolucję gatunków pod wpływem cyfryzacji i przemian społecznych. Analizę obecności klasyków w nowym, egalitarnym środowisku komunikacyjnym przeprowadza Alina Brzuska-Kępa, dokonując rekonesansu funkcjonowania postaci oraz twórczości

Pobrane z czasopisma Annales N - Educatio Nova **http://educatio.annales.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 10:50:20

Zygmunta Krasińskiego w przestrzeni internetowej: od profesjonalnych opracowań naukowych po memy i popkulturowe adaptacje. Tradycję kulturową w poetyce muzycznej Florence Welch badają Jagoda Jaremek i Mariusz Maciak. Autorzy ukazują, jak reinterpretacja miłości romantycznej i motywów religijnych wymaga od odbiorcy znajomości głębokich kodów kulturowych podczas analizy utworów. Joanna Hnatów podkreśla nowy wymiar uczuciowy w młodzieżowych powieściach pisanych wierszem Sarah Crossan, podkreślając walory formalne tego gatunku w poruszaniu trudnych tematów marginalizacji oraz w kształtowaniu wrażliwości antropologicznej młodego czytelnika. Ewolucję konwencji grozy podjęła Mariola Dorota Kosik, analizując przesunięcie ramy przestrzennej od klasycznego gotyku osiemnastowiecznego do gotyku miejskiego (*urban Gothic*) oraz wizerunek nowoczesnego miasta jako wyalienowanego, inwigilowanego labiryntu przyprawiającego o lęki i obawy. Z kolei w centrum zainteresowania Déborah Mireille Winterstein-Graciani znalazły się południowokoreańskie komiksy cyfrowe (*webtoons*). Autorka analizuje format pionowego przewijania i interaktywną reinterpretację motywów mitologicznych, umieszczając je w kontekście wyzwań dydaktycznych oraz wytycznych UNESCO dotyczących sztucznej inteligencji. Zjawisko estetycznej i społecznej secesji we współczesnej francuskiej autofikcji analizuje Mélitza Charest, pokazując na przykładzie powieści Constance Debré, jak minimalistyczny, cięty styl staje się poetyckim i politycznym narzędziem odrzucenia tradycyjnych modeli klasowych, płciowych i rodzinnych.

Trzeci obszar badawczy skupia się na intersemiotycznych, psychologicznych, epistemologicznych i filozoficznych reinterpretacjach podmiotowości, komunikacji oraz granic języka. Wzajemne relacje tekstu i obrazu w literaturze dla dzieci i młodzieży analizuje Dorota Karkut. Na podstawie ilustracji do książek Edmunda Niziurskiego tworzonych przez Bohdana Butenkę, Zbigniewa Łoskota i Mikołaja Kamlera autorka wykazuje ich zróżnicowane funkcje edytorskie, kompensacyjne i osobotwórcze. Psychologiczną ramę twórczości malarskiej przez pryzmat teorii traumy Petera A. Levine'a proponuje Karolina Kwak, odczytując biografię i dzieła Michelangela Merisi da Caravaggia jako praktykę autoarteterapii oraz próbę scalenia podmiotowości ukształtowanej doświadczeniem wojennej przemocy, zarazy i głodu. Postmodernistyczną dekonstrukcję tożsamości w świecie symulakrów poddaje analizie Lamia Mecheri, interpretując film *Matrix* Wachowskich przez pryzmat geofilozofii Gilles'a Deleuze'a i Félixa Guattariego. Krzysztof Sienicki poddaje krytycznej refleksji granice formalizmu, metafory i komunikacji interdyscyplinarnej. Poprzez analizę eseju Ryszarda Horodeckiego wykazuje z perspektywy fizyki kwantowej oraz teorii informacji, że podstawą porozumienia naukowego nie jest poszukiwanie

Pobrane z czasopisma Annales N - Educatio Nova **http://educatio.annales.umcs.pl**
Data: 26/11/2026 10:50:20

uniwersalnego języka, lecz rygorystyczne wypracowanie protokołów przekładu. Rozważania te zamyka analiza relacji człowiek–zwierzę przeprowadzona przez Władysławę Bryłę, która ukazuje, jak biologiczna wiedza Jana Fiedurka posłużyła do stworzenia konceptualnych i paradoksalnych epigramatów kwestionujących antropocentryzm i podkreślających doskonałość świata przyrody.

Zestawienie zaprezentowanych prac dowodzi, że środowisko naukowe związane z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie konsekwentnie rozwija nowatorski i interdyscyplinarny dyskurs badawczy. Przeprowadzone analizy pokazują, że krytyczna refleksja nad tradycją literacką i kulturową harmonijnie współistnieje z odważną analizą najnowszych technologii cyfrowych oraz zjawisk społecznych, tworząc spójne i rzetelne ramy pojęciowe dla współczesnej humanistyki, dydaktyki i nauk społecznych.

Christine Martinez
(Uniwersytet Warszawski)

Jean-Pierre Gabilan
(Université Savoie Mont Blanc)

UMCS